

bium autem est an per sententiam sint auferenda; id enim affirmant Simancas et Penna supra, ex capit. *Commissis*, in Hæretic., in 6. Sed contrarium verum esse credo, quia in dicto § *Hæretici*, isti solum prohibentur recipere beneficia, vel ne de illis provideantur, aut ad illa admittantur, non tamen præcipiuntur privari beneficiis jam habitis. Et ita dixi in dicta sectione, cum Covarruvia, 2 Variar., cap. 8. num. 4, et sequitur ac late confirmat Sanc., supra.

6. *Tertia assertio, de pœna inhabilitatis ad officia publica.* — Dico tertio: isti filii eorumdem hæreticorum, fautorum, etc., redduntur inhabiles ad omnia officia publica, non tantum ecclesiastica, sed etiam sæcularia, quod cum eisdem declarationibus ac limitationibus in præcedentibus assertionibus positis intelligendum est. Eodem enim modo statuitur in dicto § *Hæretici*, et dicto cap. *Statutum*, et idem disposerunt Clemens IV, Alex. IV, et Innocentius IV, in quadam Bulla, quæ incipit, *Ad extirpanda*, in fine Directorii, pagina mihi 6, et utuntur his verbis: *Ad nullum officium, vel consilium*, quod intelligo de consilio publico. id est de congregatione quæ ad negotia publica tractanda cogitur. Idem disposuerat Fredericus imperator, in l. *Commiss.*, ubi addit: *Officiis et honoribus*, quod etiam repetit in quadam lege *Paternorum*, quia isti etiam ad dignitates publicas admittendi non sunt. Nilominus tamen, juxta communem declarationem, hi non privantur jure eligendi, quia illud non reputatur officium publicum, ut notat Simancas, num. 19, cum Abbate, et Cardinali, in cap. *Excommunicamus*, 2, § *Credentes*; Dominico, et Friderico de Senis, in dicto § *Hæretici*.

7. *Ultima assertio probatur.* — Dico ultimo nullas alias ex his pœnis privativis hujusmodi hæreticorum filiis impositas esse. Probatur, quia sub allegatis verbis dictionum jurium, non includuntur plures, et in particulari ac

in specie non inveniuntur aliæ jure impositæ. Declaraturque breviter nonnullis exemplis. Primum est de pœna infamiæ: nam aliqui putant filios hæreticorum fieri infames infamia juris, quia hæc pœna imponitur in crimine læsæ majestatis humanæ, l. *Quisquis*, § *Filii vero*, C. *ad legem Juliam Majestatis*; et ita tenet Simancas, tit. 9, num. 269, et tit. 29, num. 14; Castro et Covarruvias supra; et Antonius Gomez, in l. 4 *Tauri*, num. 91; Farinacius, citat. quæst. 182, numer. 43. Sed nihilominus contrarium censeo verum juxta regulam positam. Et ita docui tom. 5, disput. 48, sect. 3. Et sequitur Sancius, dicto cap. 28, quæst. 1; quia argumentum a simili in lege pœnali est invalidum, sed necessarium est jus, quod propter similitudinem idem disponat; hoc autem jus in præsentem non invenitur, nam infamia juris plures habet effectus, qui sub privatione officiorum aut beneficiorum non comprehenduntur; et specialiter pondero, quod in cap. *Excommunicamus*, ipsi fautores non fiunt infames, nisi post unius anni contumaciam, ut latius videri potest ex jure et Doctoribus, apud Farinacium, citat. quæst. 182, a num. 39; ergo multo minus innocentes filii infames fient. Secundo, ex eadem assertionem, sequitur istos filios non amittere nobilitatem, nec antiqua privilegia ejus, quæ a primogenitoribus habet, ut recte Simancas supra num. 18, quia nullibi hoc dispositum est. Tertio, sequitur non fieri intestabiles, nec incapaces successionis, seu hæreditatis ex testamento, vel ab intestato avorum, vel aliorum quorumcumque extraneorum, quia nullibi etiam hæc pœna illis imponitur; nam quod parentibus non succedant, ex sola necessaria consecutione fit, non ex propria pœna, ut initio hujus sectionis diximus. Quæ duo puncta late tractat Sancius, lib. 2, cap. 29. Nec de his pœnis deque universa hac tractatione aliud pro nunc dicendum occurrit.

INDEX DISPUTATIONUM ET SECTIONUM

TRACTATUS SECUNDI, DE SPE.

DISPUTATIO I

SPECULATIVA DE VIRTUTE SPEI CONTINENS SECTIONES OCTO.

SECT. I. *Quod sit objectum materiale spei.*

SECT. II. *Utrum formale objectum spei sit bonum sub ratione boni, ejusque actus sit voluntatis, non intellectus, et quomodo a fide distinguatur.*

SECT. III. *Quod bonum, et sub qua ratione sit objectum formale spei, et per quos actus tendat in illud, ac adeo quomodo spes distinguatur a charitate.*

SECT. IV. *An spes eliciat non solum actus tendentes in bonum, sed etiam actum timoris, et alios, quibus malum fugimus.*

SECT. V. *An operari intuitu æternæ retributionis sit actus spei honestus.*

SECT. VI. *In quo gradu perfectionis sit spes.*

SECT. VII. *De ordine generationis spei.*

SECT. VIII. *De duratione et corruptione spei.*

DISPUTATIO II

MORALIS DE SPE CONTINENS SECTIONES TRES.

SECT. I. *Quæ mandentur præcepta de spe.*

SECT. II. *An desperatio sit actus spei contrarius, et ejus præcepto prohibitus.*

SECT. III. *An præsumptio sit actus spei contrarius.*

TRACTATUS SECUNDUS DE SPE.

Cum objecti notitia ejusdem appetitionem antecedit, huic de spe tractatu, fuit necessario tractatus de fide præmittendus. Verum, sicut fidem spes supponit, quia per illam hujus objectum dignoscitur, ita et quæ de spe est tractatio, charitatis tractationem præcedit, ut omnes etiam merito et Patres, et Theologi observarunt, secuti D. Paulum, qui, 1 ad Corinth. 13, virtutes theologicas enumerans, post fidem, spem ante charitatem medio in loco constituit; unde Tridentinum, sess. 6, cap. 7, justificationem describens, motum spei prius

explicavit, et dilectionis supernaturalis principium esse supposuit. Et ratio est, tum quia, ut disputatione sequenti, sectione sexta, ostendetur, spes inter fidem et charitatem medium obtinet dignitatis locum; tum maxime quia secundum se prior est amor concupiscentiæ, ad quem, juxta Divum Thomam, spes pertinet, quam amicitia, qui est proprius charitatis. Unde Christus Dominus, Matthæi 22, amorem nostri, dilectionis proximi regulam constituit: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*. De hac igitur spei virtute duas instituemus disputationes, quarum prima speculativa erit, in qua materiam spei discutiemus, explicando objectum, tam materiale quam formale; deinde ejus actus, ac distinctionem a charitate; item causas, tandemque durationem ac corruptionem; sic enim tota illa speculatio absolvetur. Altera disputatio erit moralis, nimirum de præcepto spei, qualemam sit, ac quantum et quando obliget, et consequenter de peccato desperationis, spei contrario. Disserunt de hac virtute Theologi cum Magistro, in 3, a distinct. 26, cum divo Thoma 2. 2, quæst. 16 et sequentibus.

DISPUTATIO PRIMA SPECULATIVA

DE VIRTUTE SPEI.

Hujus vocis, *spes*, significatio multiplex est; significat enim tum affectum appetitus sensitivi, de quo prima secundæ, quæstione 40, tum voluntatis, vel naturalem, vel infusum; interdum etiam accommodatur rebus speratis, ut ad Rom. 8: *Spes quæ videtur, non est spes*; et ad Titum 3: *Expectantes beatam spem*; interdum dicitur de illo in quem speramus, ut frequenter videre est in Psalm., 13: *Dominus spes ejus est*; et 21: *Tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea*, etc.; Psalm. 60: *Factus es spes mea, turris fortitudinis*, etc.; Psalm. 90: *Tu es, Domine spes mea*, etc.; et Psalm. 144: *Tu es spes mea turris*, etc. Tandem sumitur pro habitu supernaturali, vel actu, Job. 19: *Reposita est hæc spes mea in sinu meo*; et 1 Corinth. 13: *Manent tria hæc, fides, spes*, etc.; hoc loco de spe in hac ultima acceptione agitur.

SECTIO I.

Quod sit objectum materiale spei.

1. *Quatuor distinguenda*. — In hac virtute quatuor sunt distinguenda, scilicet, in quibus versatur spes, seu id quod speratur; et ratio, sub qua speratur, et cui speratur, et a quo. Primum est propria materia hujus virtutis; secundum indicat formale objectum ejus; tertium est quasi subjectum illius boni quod speratur; quartum est veluti efficiens causa. Tamen hæc duo ad formale vel materiale objectum revocantur, ut videbimus; et ideo illa duo priora sunt diligenter examinanda.

2. *Prima conclusio communis*. — *Beatitudo*

objectiva et formalis. — Dico primo: primaria et præcipua materia hujus virtutis est beatitudo æterna. Est D. Thomæ 2. 2, quæst. 17, artic. 2, quem communiter sequuntur Theologi, et in re est de fide; ad Roman. 5: *Gloriamur in spe gloriæ secundum spem vitæ æternæ, quam promissit, qui non mentitur, Deus*. Et idem constat ex aliis locis sacrae Scripturæ. Ratio est, quia in illo præcipue versatur spes, quod maxime nobis a Deo promittitur, quæ est plane ipsa beatitudo. Secundo, id est præcipue a nobis sperandum, quod est per opera nostra præcipue quærendum; atqui illud est beatitudo, Matth. 6: *Querite primum regnum Dei*. Sed advertendum est in beatitudine hominis esse gloriam corporis¹ et animæ, et utramque esse materiam spei, sed animæ, primario, corporis vero secundario; nam est quid consequens illam. In beatitudine etiam animæ multa sunt bona, quæ etiam sunt speranda; tamen essentialis beatitudo est proprium ac primum objectum spei, in qua etiam beatitudine sunt duo, objectum et actus; seu beatitudo objectiva, quæ est Deus ipse; et formalis, quæ est actus, quo videtur vel possidetur Deus.

3. *Utra sit præcipua materia spei*. — *Opinio Durandi*. — *Probatum primo*. — *Secundo*. *Tertio*. — *Ultimo*. — Difficultas igitur est, an conclusio intelligatur de formali vel objectiva beatitudine. Durandus enim, in 3, dist. 26, quæst. 2, et Paludanus, ibidem, quæst. 2, initio, intelligit de formali. Unde vult hanc virtutem non attingere Deum ipsum in se, sed solum medio actu creato nostro. Fundamentum est, quia spes pertinet ad amorem con-

¹ De spe gloriæ corporis videri potest auctor, 3 p., quæst. 7, in Comment. artic. 4.

cupiscentiæ; Deus autem non est honeste amabilis isto modo. Probatum minor; primo, quia illud esset amare Deum propter nos, quod est contra rectum ordinem. Secundo, quia ipse Deus non est formale bonum nostrum, sed conjunctio cum Deo; amor autem concupiscentiæ versatur circa bonum nostrum formale. Secundo arguitur, quia objectum, quod speratur, est aliquid futurum et arduum; sed Deus non est futurus, sed visio Dei: nec in se est proprie quid arduum, sed consecutio est ardua et difficilis. Tertio, quia eadem est materia spei et delectationis, quæ succedit spei de re jam consecuta; sed in patria objectum illius delectationis non est Deus ipse in se, sed est visio Dei, vel consecutio; nam delectatio, quæ est de ipso Deo, non respondet spei, sed charitati. Tandem idem est objectum spei et desperationis, quia contraria versantur circa idem; sed desperatur visio Dei, non Deus ipse. Sicut eadem est materia gaudii et tristitiæ; tristantur autem damnati non de Deo, sed de beatitudine formali, qua carent.

4. *Secunda conclusio contra Durandum*, de qua etiam lib. 1 de Grat., c. 29, num. 9, et tom. 1 de Religion., lib. 3, c. 3, num. 5. — Dico secundo: virtus spei non tantum visionem ipsam Dei, sed Deum ipsum immediate attingit; et ille est prima et præcipua materia ejus. Ita D. Thomas 1. 2, quæst. 11, art. 3, et 2. 2, quæst. 17, art. 2 et 5; et Cajetan., eodem art. 2; Capreol., in 1, distinct. 1, q. 1, art. 2, et communiter Theologi; et primo probatur a posteriori, nam alias sequitur spem non esse virtutem Theologicam magis quam sit religio, quod est contra communem sensum, et repugnat Paulo dicenti: *Manent tria hæc, fides, spes*, etc. Sequela patet, quia non attingeret Deum ut objectum quod, sed ut objectum cui, id est, ut materiam alterius actus nostri, qui esset propria materia spei, quomodo etiam religio attingit Deum. Secundo, Deus est summum bonum nostrum ratione suæ intrinsecæ bonitatis; ergo summum diligibile amore concupiscentiæ. Antecedens patet, tum quia non solum res nobis inhærens, sed etiam res supposito distincta potest esse bonum nostrum; tum quia ipse Deus nobis conjungitur, Joan. 14, et ad Roman. 5, et hoc ipsum est maximum bonum nostrum; sicut humanitati Christi non solum est bonum suppositum divinum, quod sit principium multarum perfectionum; sed maxime, quia ipsummet illi per se conjungitur, suo

etiam modo filius ipse et Deus dicitur dari nobis, Lucae 1, Joan. 3. Tertio, arguit D. Thom., quia ille in quem primario sperat hæc virtus, est ipse Deus; ergo et id quod primario sperat; quia sperare debemus a Deo aliquid proportionatum ipsi, ut finis respondeat principio, 1 Ethicor. 1; ergo, sicut ille in quem speramus est infinitus, ita et bonum ab ipso speratum. Et confirmatur ex illo Genes. 15: *Ego merces tua magna nimis*; unde Matth. 20, per *denarium diurnum*, Patres omnes intelligunt ipsummet Deum; et ad Hebr. 8, dicitur spes intrare *usque ad interiora velaminis*; atque idem tradit Augustinus, 12 de Civitate, capite trigesimo.

5. *Ad primum argumentum*. — *Ad secundum*. — Ad primum igitur negatur, amare Deum amore concupiscentiæ non esse honestum, quia non amatur propter nos, sed nobis, ut dicemus sectione tertia, numero septimo; alioquin nec supernaturalis esset unquam talis amor, quod ex materia de gratia falsum esse constat¹. Negatur etiam Deum per se non esse bonum nostrum; quia, licet conjungatur nobis per creata bona, tamen non est ipse bonum nostrum ratione horum bonorum, sed potius ipsa sunt bona, quia habent ordinem ad Deum, et ipsum nobis conjungunt. Unde dici solet ipsum Deum esse bonum nostrum; reliqua vero, conditiones, sine quibus non habemus tale bonum. Ad secundum, licet virtus spei in uno actu respiciat futurum et arduum, tamen secundum se, et in multis actibus ab his conditionibus abstrahit; sed de hoc in sequentibus. Nunc respondeo, esse futurum simpliciter non convenire Deo, tamen respectu nostri aliquo modo convenire; quia futurus est nobis præsens; sicut modo est absens, quamvis ratio absentia non ipse, sed imperfectio nostra sit; sic igitur ipsemet erit præsens, quamvis ad hanc præsentiam requiratur actio nostra; et ita nos speramus Deum ipsum præsentem nobis; actum vero, id est, visionem qua est futurus præsens, propter ipsum Deum speramus. Et eodem modo Deus ipse excellentissimum est bonum, et in hoc sensu arduum; nam inde fit ut consecutio ejus sit tam ardua.

6. *Ad tertium*. — *Ad ultimum*. — Ad tertium respondetur delectationem patriæ, quæ respondet amori concupiscentiæ, esse de Deo ipso, ut de bono nostro possesso, tamen jam

¹ Videatur auctor, lib. 2 de Grat., cap. 12 et 13.